Mottagare: Kulturdepartementet
Dnr: Ku2019/00550/KO

Yttrande över remiss - Rapporten Demokratins skattkammare - Förslag till en nationell biblioteksstrategi

Sammanfattning

Region Norrbotten ställer sig i huvudsak positiv till de förslag som lämnas i rapporten Demokratins skattkammare – förslag till en nationell biblioteksstrategi. Region Norrbotten vill dock lyfta fram vikten av att strategin prioriterar följande områden: framtagandet av en nationell digital biblioteksinfrastruktur med erforderliga ekonomiska resurser, inrättandet av statligt finansierade resursbibliotek för de nationella minoriteterna och urfolket samerna, en stärkt mångspråkig biblioteksverksamhet, utvecklingen av nationella digitala bibliotekstjänster för barn. I allt utvecklingsarbete ska bibliotekslagens prioriterade målgrupper särskilt beaktas.

Vidare anser Region Norrbotten att Läsdelegationens betänkande ”Barns- och ungas läsning – ett ansvar för hela samhället” (SOU 2018:57) ska utgöra grunden för satsningar på det läs- och litteraturfrämjande området. En utredning bör göras om behovet av en fristående myndighet med ett för biblioteksväsendet tydligt ansvar för den nationella biblioteksstrategin. Region Norrbotten stödjer de satsningar med tillhörande medel som föreslås i bilaga *Sex strategiska reformer för stärkta bibliotek*, men vill även framhålla vikten av att tillfälliga utvecklingsmedel fortsatt finns tillgängliga för regioner och kommuner. Satsningen Stärkta skolbibliotek bör även innehålla riktade medel till kommunerna för att säkerställa en likvärdig utveckling i landet. Vid inrättandet av ett fortbildningsinstitut för biblioteksområdet behöver inriktningen breddas till fler yrkeskategorier och områden för att motsvara bibliotekens behov. Nedan beskrivs Region Norrbottens detaljerade synpunkter.

Avsnitt Demokrati

Region Norrbotten ser mycket positivt på att bibliotekens roll och funktion för ett demokratiskt samhälle lyfts fram och understryks vilket också förankrar strategin i bibliotekslagen. Förslagen till satsningar på en utvecklad nationell biblioteksinfrastruktur och en ökad samverkan inom biblioteksväsendet tydliggör och stärker bibliotekens demokratiuppdrag.

Region Norrbotten ställer sig positiv till förslaget om en Stärkt mångspråkig biblioteksverksamhet och likaså Stärkta bibliotek för nationella minoriteter och urfolk. Inrättandet av statligt finansierade resursbibliotek för de nation-

ella minoriteterna och urfolket samerna bör prioriteras i strategin. I strategin ges förslag på flera satsningar för att utveckla digitala tjänster. Region Norrbotten vill i detta sammanhang lyfta fram vikten av att skapa en sammanhängande digital biblioteksinfrastruktur, oavsett språk och målgrupp. För ett kvalitativt och varierat innehåll i tjänsterna bör samverkan även ske med andra länder då språkens utveckling inte är avhängigt nationsgränser.

Avsnitt Läsning

Region Norrbotten ser positivt på förslaget om att utveckla metoder för att mäta läsning och läsningens effekt, dock behöver en ansvarig myndighet eller aktör utses för det samordnande uppdraget. Likaså är det positivt att Läsdelegationens betänkande ”Barns- och ungas läsning – ett ansvar för hela samhället” (SOU 2018:57) lyfts fram som betydande för ett fortsatt strategiskt utvecklingsarbete. Region Norrbotten anser att Läsdelegationens betänkande ska utgöra grunden för satsningar på det läs- och litteraturfrämjande området och det behöver tillföras fördjupade resonemang om digitaliseringens betydelse och digitala verktyg för det läsfrämjande arbetet då detta saknas.

I förslaget tillskrivs folkbiblioteken ett stort ansvar för det läsfrämjande uppdraget. Region Norrbotten anser att skolan och skolbibliotekens roll bör ytterligare lyftas fram då läsning är avgörande för barns lärande och ett aktivt deltagande i ett demokratiskt samhälle. En satsning på stärkta skolbibliotek är en viktig förutsättning för folkbibliotekens lässtimulerande arbete för barn i skolåldern. Region Norrbotten anser även att kunskap om skolbiblioteken och deras roll och betydelse bör utvecklas och stärkas inom lärarutbildningarna.

Avsnitt Lärande

Region Norrbotten instämmer i att skolan behöver en utbyggd, välfinansierad och med pedagogiken integrerad skolbiblioteksverksamhet. Förslagen om stärkt nationell infrastruktur för skolbiblioteksfrågor och samordnade satsningar för förbättrad medieförsörjning är välkommet. Riktade medel bör även tillföras kommunerna för att säkerställa en likvärdig tillgång till skolbibliotek i landet.

Avsnitt Nationella digitala bibliotekstjänster

Region Norrbotten instämmer i att det är nödvändigt med en stärkt nationell samordning, en ökad digitalisering av material och en samordnad utveckling av digitala bibliotekstjänster för att svara upp mot efterfrågan och behov. Region Norrbotten anser därför att uppbyggandet av en digital infrastruktur, ett nationellt digitalt bibliotek, bör prioriteras. Begreppen AV-media och AV-medier bör ersättas med ”digitala medier” för att motsvara dagens språkbruk.

Region Norrbotten anser att ett tydligare uppdrag bör ges till statliga aktörer om samarbete kring innehåll, drift och utveckling av ett för biblioteksväsendet gemensamt nationellt digitalt bibliotek. Strukturer för samverkan och

inflytande mellan bibliotek på statlig, regional och kommunal nivå måste skapas. Erfarenheter och kunskap behöver inhämtas från befintliga digitala bibliotekssamarbeten på regional och kommunal nivå. Arbetet bör ledas av en utsedd biblioteksmyndighet med ett tydligt övergripande samordningsansvar.

I förslaget står att ”Biblioteket tillhör folket”, därför bör strukturer och metoder för användarcentrerad utveckling ytterligare betonas i strategin och vara en utgångspunkt för utvecklingsarbetet. Region Norrbotten anser även att utvecklingen av nationella digitala bibliotekstjänster för barn bör prioriteras vilket stöds av att Barnkonventionen blir svensk lag 2020.

Region Norrbotten vill även lyfta fram vikten av nationella och gemensamma informations- och kommunikationsinsatser riktade till invånarna för att stärka bilden av biblioteken och visa på ett samlat och kvalitativt utbud för hela landet. En nationell biblioteksmyndighet bör därför även ges i uppdrag att samordna nationella insatser som synliggör bibliotekens tjänster och funktion i samhället för att öka kunskapen och kännedomen om biblioteken bland befolkningen.

Avsnitt Gemensam infrastruktur

Region Norrbotten anser att det råder fortsatt otydlighet över hur ett operativt Nationalbibliotek, Kungliga biblioteket, med drift och utvecklingsansvar för nationella bibliotekstjänster ska förhålla sig till rollen och funktionen som övergripande myndighet för det samlade biblioteksväsendet. Region Norrbotten bedömer att det behövs en utredning om behovet av en fristående myndighet med ett för biblioteksväsendet tydligt ansvar för den nationella biblioteksstrategin. Det behövs även en ökad dialog och samverkan med regionala och kommunala verksamheter för nödvändig kunskap och förankring.

Region Norrbotten stödjer de satsningar med tillhörande statliga medel som föreslås i bilaga Sex strategiska reformer för stärkta bibliotek. Region Norrbotten stödjer även förslaget om att medel kan tilldelas verksamheter på regional och kommunal nivå för uppdrag om att utveckla nationella lösningar som kan komma alla till del. Tillfälliga utvecklingsmedel bör även fortsatt finnas tillgängliga för biblioteksområdet, för projekt och lokalt utvecklingsarbete.

De regionala biblioteksverksamheterna samordnar och genomför kontinuerligt fortbildningsinsatser för folkbibliotekens utveckling. Inom projektet ”Digitalt först med användaren i fokus” samarbetar stat, regioner och kommuner för att stärka bibliotekspersonalens digitala kompetens. Region Norrbotten stödjer förslaget om att förvalta resultaten av satsningen ”Digitalt först med användaren i fokus” och förordar att medel tillförs för etablering och fortsatt utveckling av den lärplattform och samverkansstruktur som har byggts upp. Satsningen bör även fortsättningsvis ske i ett brett samarbete mellan aktörer inom och utanför biblioteksväsendet och medel bör fortsatt

tilldelas regionerna för samordning och för kompetens- och utvecklingsinsatser.

Region Norrbotten ser även positivt på en stärkt nationell struktur för kompetensutveckling och för ökad samverkan mellan bibliotek och universitet och högskolor. Förslaget om att inrätta ett fortbildningsinstitut för biblioteksområdet bör dock utredas vidare. En sådan satsning måste möta den efterfrågan och de behov som finns bland biblioteksanställda oavsett var i landet de verkar. Inriktningen för en nationell struktur för kompetensutveckling behöver breddas till att omfatta fler yrkeskategorier och områden utöver bibliotekarier och biblioteks- och informationsvetenskap för att motsvara folkbibliotekens breda uppdrag och behov av verksamhetsutveckling.